

RAMOWY PROGRAM SZKOLEŃ DLA KADRY SPECJALISTYCZNYCH CENTRÓW WSPIERAJĄCYCH EDUKACJĘ WŁĄCZAJĄCĄ (SCWEW)

**RAMOWY PROGRAM SZKOLEŃ DLA KADRY
SPECJALISTYCZNYCH CENTRÓW WSPIERAJĄCYCH
EDUKACJĘ WŁĄCZAJĄCĄ (SCWEW)**

Redakcja merytoryczna

Agnieszka Pietryka

Redakcja językowa i korekta

Karolina Strugińska

Projekt okładki, opracowanie graficzne

Wojciech Romerowicz

Warszawa 2021

Wydanie I

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

www.ore.edu.pl

Spis treści

Spis treści	3
1. Charakterystyka założeń programu	4
1.1. Rola i zadania kadry, wynikające z Modelu SCWEW	4
1.2. Kompetencje kadry, wynikające z Modelu SCWEW	5
2. Ramowy program szkolenia dla kadry SCWEW	6
2.1. Moduły szkolenia – rozkład materiału	6
2.2. Cele, treści, zasoby, środki i metody dotyczące realizacji poszczególnych modułów	15
2.2.1. Moduł I. Edukacja włączająca	15
2.2.2. Moduł II. SCWEW jako instytucja wspierająca	21
2.2.3. Moduł III. Funkcjonowanie przedszkola/szkoły zgodnie z założeniami edukacji włączającej	25
2.2.4. Moduł IV. Planowanie pracy nauczyciela w przedszkolu/szkole włączającej	32
2.2.5. Moduł V. Ocenianie uczniów w klasie zróżnicowanej	36
2.2.6. Moduł VI. Metody pracy w klasie zróżnicowanej	41
2.2.7. Moduł VII. Współpraca w pracy SCWEW	46
2.2.8. Moduł VIII. Edukacja zdalna/hybrydowa w szkole włączającej	51
2.2.9. Moduł IX. Praca z dorosłymi	58
2.3. Formularz ramowego scenariusza zajęć	61

1. Charakterystyka założeń programu

W ramach projektu „Opracowanie modelu funkcjonowania Specjalistycznych Centrów Wspierających Edukację Włączającą (SCWEW)”, realizowanego przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, opracowano koncepcję funkcjonowania SCWEW, dalej zwaną Modelem SCWEW.

1.1. Rola i zadania kadry, wynikające z Modelu SCWEW

Głównym zadaniem Centrów, zgodnie z przyjętymi w Modelu SCWEW założeniami, będzie wspieranie nauczycieli przedszkoli i szkół ogólnodostępnych we wdrażaniu i praktycznej realizacji założeń edukacji włączającej. Zarządzanie zasobami ludzkimi, poprzez podnoszenie kompetencji kadry i jednoczesny transfer wiedzy oraz umiejętności z placówek specjalistycznych do przedszkoli i szkół ogólnodostępnych, ma wspomóc ich działania w obszarze włączania, dedykowane dzieciom, uczniom, rodzicom i opiekunom.

Kadrę SCWEW stanowić będą nauczyciele i specjaliści zatrudnieni w szkole/placówce specjalnej oraz nauczyciele i specjaliści zatrudniani w miarę potrzeb do realizacji celów projektowych SCWEW, a także inne osoby pełniące funkcje wynikające z przewidzianych w projekcie zadań. Skład osobowy SCWEW może się zmieniać w zależności od liczby zatrudnianych nauczycieli i specjalistów, którzy będą wspierać szkoły ogólnodostępne adekwatnie do zdiagnozowanych potrzeb. Osoby zatrudnione do realizacji zadań projektowych wynikających z roli SCWEW będą otrzymywały dodatkowe uposażenie.

W Modelu SCWEW zaproponowano następujące funkcje poszczególnych osób realizujących wyznaczone zadania. Kadra SCWEW to:

- lider SCWEW (dla liderów opracowany został oddzielny program szkolenia);
- ekspert ds. edukacji włączającej;
- ekspert ds. technologii wspomagających;
- ekspert ds. informacji i ewaluacji;
- koordynator ds. edukacji włączającej i współpracy ze SCWEW;
- nauczyciele z kwalifikacjami w zakresie pedagogiki specjalnej i/lub resocjalizacji i/lub socjoterapii;
- specjaliści.

1.2. Kompetencje kadry, wynikające z Modelu SCWEW

Zaproponowane szkolenia mają na celu wyposażenie kadry SCWEW w kompetencje, które umożliwią realizację zadań wspierających kadrę przedszkoli/szkół ogólnodostępnych.

Do najważniejszych kompetencji można zaliczyć: umiejętność współpracy zespołowej, pracy z dorosłymi i zarządzania zmianą.

Program szkoleń ma na celu przygotowanie kadry SCWEW do wspierania nauczycieli przedszkoli i szkół ogólnodostępnych w procesie wdrażania edukacji włączającej.

Umiejętności takie jak: uwzględnianie różnorodności dzieci/uczniów na różnych poziomach oraz etapach kształcenia, stosowanie zróżnicowanych metod i form pracy, różnicowanie oceniania czy dostosowywanie wymagań do potrzeb i możliwości uczniów, to tylko niektóre z praktycznych umiejętności wskazanych w prezentowanym programie szkolenia. Ich posiadanie idzie w parze z uwzględnieniem i wykorzystaniem aktywnych metod pracy, nowoczesnych technologii, nauczania zdalnego oraz dbałości o aktualne kierunki i tendencje pojawiające się w odniesieniu do dzieci/uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi.

Jednym z kluczowych wyzwań dla edukacji włączającej przedstawionych przez Europejską Agencję ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej jest zapewnienie wysoko wykwalifikowanej, specjalistycznej kadry oraz stałe doskonalenie nauczycieli – stanowi ono istotne zadanie w procesie wdrażania i podnoszenia jakości edukacji włączającej.

2. Ramowy program szkolenia dla kadry SCWEW

2.1. Moduły szkolenia – rozkład materiału

Nazwa modułu I: **Edukacja włączająca**

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Integracja grupy i budowanie zespołu, przedstawienie celów projektu dotyczącego Modelu SCWEW	4
II.	Koncepcja i implementacja edukacji włączającej do codziennej praktyki przedszkola/szkoły	4
III.	Edukacja włączająca – doświadczenia uczestników szkolenia (rozumienie pojęcia, praktyka edukacyjna)	4
IV.	SCWEW – ku włączeniu, idea powstania i rola SCWEW	3
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Prezentacja *Od kształcenia segregacyjnego do włączenia* – min. 20 slajdów, zawierająca co najmniej 2 materiały filmowe, przygotowana z wykorzystaniem otwartych zasobów edukacyjnych.
2. Infografika: *Co to znaczy szkoła włączająca?*
3. Opis dobrej praktyki jednej szkoły, dotyczący realizacji edukacji włączającej – 5 stron.

Nazwa modułu II: **SCWEW jako instytucja wspierająca**

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Rola, zadania, metody i formy pracy SCWEW	4
II.	Opis wsparcia udzielanego przez SCWEW przedszkolom i szkołom ogólnodostępnym	7
III.	Kompetencje kadry SCWEW niezbędne do realizacji wsparcia	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Infografika: *Etapy współpracy pomiędzy SCWEW a przedszkolem/szkołą ogólnodostępną*; projektowanie opisu wsparcia.
2. Plakat/infografika: *Profil kompetencyjny kadry SCWEW*.

Przebieg szkolenia:

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I	Jak budować środowisko włączające w przedszkolu/szkole z uwzględnieniem podmiotowości uczniów (współpraca z samorządem uczniowskim, środowisko rówieśnicze i głos uczniów w procesie włączania)	4
II	Organizacja pracy szkoły włączającej	3
III	Współpraca z rodzicami wszystkich dzieci/uczniów	4
IV	Współpraca z nauczycielami/specjalistami/pracownikami niepedagogicznymi w tworzeniu klimatu szkoły włączającej	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Scenariusz spotkania z rodzicami, wskazujący korzyści z budowania w szkole środowiska włączającego dla uczniów, rodziców, nauczycieli, pracowników niepedagogicznych oraz społeczności lokalnej.
2. Infografika/plakat: *Wizja szkoły włączającej* (społeczność szkolna, środowisko lokalne, budynek, otoczenie).

Nazwa modułu IV: **Planowanie pracy nauczyciela w szkole włączającej**

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Każdy uczeń zasobem grupy/klasy zróżnicowanej w szkole włączającej	8
II.	Planowanie pracy nauczyciela z uczniami, z uwzględnieniem zróżnicowania ich potrzeb edukacyjnych	7
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Plakat: *Każdy uczeń zasobem klasy/grupy/szkoły.*
2. Plakat: *Jakie elementy powinien wziąć pod uwagę nauczyciel, planując pracę z klasą zróżnicowaną?*

Nazwa modułu V: **Ocenianie uczniów w klasie zróżnicowanej**

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Proces oceniania dla uczenia się jako element budowania szkoły włączającej – przejmowanie przez uczniów odpowiedzialności za własny rozwój i efekty uczenia się	4
II.	Strategie sprawdzania wiedzy i umiejętności, z uwzględnieniem funkcjonowania grupy zróżnicowanej (m.in. ocenianie kształtujące, ocenianie włączające, ocenianie dla uczenia się). Zasady oceniania osiągnięć szkolnych ucznia	7
III.	Ocenianie zewnętrzne – organizacja; analiza kontekstowa wyników. Wykorzystanie wyników analizy oraz narzędzi, w tym superwizji, do autoewaluacji praktyki włączającej, doskonalenia pracy szkoły i nauczyciela w kontekście klasy zróżnicowanej.	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Plakat: *Cele i sposoby oceniania, z uwzględnieniem grupy zróżnicowanej.*

Nazwa modułu VI: **Metody pracy w klasie zróżnicowanej**

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Metody pracy w klasie zróżnicowanej	8
II.	Przestrzeń klasy zróżnicowanej	2
III.	Tworzenie i adaptacja materiałów edukacyjnych do zróżnicowanych potrzeb uczniów	5
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Infografika: *Modele przestrzennej organizacji sali lekcyjnej* (zgodnie z rozwiązaniami omówionymi w literaturze przedmiotu).
2. Infografika: *Ogólne zasady adaptacji materiałów edukacyjnych dla grupy zróżnicowanej*.

Nazwa modułu VII: **Współpraca w pracy SCWEW**

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Współpraca w SCWEW (lider i kadra)	6
II.	Współpraca z interesariuszami SCWEW	3
III.	Współpraca z Centrum Koordynującym (CK), tworzenie lokalnej sieci współpracy	2
IV.	Monitorowanie i ewaluacja działań SCWEW	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Prezentacja: *Zasady dobrej współpracy.*
2. Infografika: *O relacjach interpersonalnych.*

Nazwa modułu VIII: **Edukacja zdalna/hybrydowa w szkole włączającej**

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Budowanie relacji i ich znaczenie dla rozwoju dziecka. Uwarunkowania sukcesu szkoły w pracy zdalnej/hybrydowej	6
II.	Rozwijanie kompetencji kluczowych każdego dziecka/ucznia w pracy zdalnej/hybrydowej	5
III.	Wsparcie rodzinne, rówieśnicze, środowiskowe dziecka/ucznia w edukacji zdalnej	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Plakat: *Rola nauczyciela/wychowawcy w budowaniu wsparcia rówieśniczego i rodzinnego w edukacji zdalnej w klasie zróżnicowanej.*
2. Plakat: *Jak utrzymać kontakt i relacje z dzieckiem/ucniem w edukacji zdalnej w szkole włączającej?*

Nazwa modułu IX: **Praca z dorosłymi**

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Warunki skutecznego komunikowania się w pracy z dorosłymi	3
II.	Specyfika uczenia się człowieka dorosłego	4
III.	Metodyka uczenia się człowieka dorosłego	4
IV.	Informacja zwrotna w pracy z dorosłymi	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Plakat: *Zasady skutecznej komunikacji.*
2. Plakat: *Nadawca i odbiorca informacji zwrotnej w kształceniu dorosłych.*

2.2. Cele, treści, zasoby, środki i metody dotyczące realizacji poszczególnych modułów

2.2.1. Moduł I. Edukacja włączająca

Charakterystyka założeń programu

W ostatnich latach obserwowany jest wzrost zróżnicowania potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów, uwarunkowany różnymi przyczynami, między innymi stanem zdrowia, niepełnosprawnością, zmianą środowiska edukacyjnego czy w ostatnim czasie skutkami izolacji w okresie pandemii. W związku z tym w kształceniu ogólnym oraz zawodowym szkoły mierzą się z wyzwaniem, jakim jest zapewnienie warunków efektywnego kształcenia wszystkim uczniom. Istnieje zatem potrzeba pogłębiania wiedzy i doskonalenia kompetencji kadry szkół ogólnodostępnych oraz wsparcia jej w efektywnej organizacji działań na rzecz edukacji włączającej poprzez wykorzystanie zasobów własnych przedszkoli i szkół ogólnodostępnych oraz potencjału kadry szkół/placówek specjalnych.

Zachodzące w ostatnich latach zmiany w zakresie postrzegania osób z niepełnosprawnościami oraz podejścia do ich wspierania¹ przekładają się bezpośrednio na projektowane i realizowane zmiany w systemie oświaty, ukierunkowane na zapewnienie spersonalizowanego wsparcia wszystkim uczniom z uwzględnieniem zróżnicowania ich potrzeb edukacyjnych. W trakcie realizacji tego modułu uczestnicy szkolenia zostaną zapoznani z najistotniejszymi informacjami związanymi z teoretycznym i praktycznym aspektem realizacji edukacji włączającej.

Cel ogólny:

Przedstawianie założeń edukacji włączającej i sposobu ich implementacji do codziennej praktyki przedszkola/szkoły ogólnodostępnej.

Cele szczegółowe:

Po zakończeniu szkolenia uczestnik:

- zna cele projektu Model SCWEW;
- zna ideę i założenia edukacji włączającej;

¹ W kontekście realizacji prawa do edukacji włączającej o wysokiej jakości na każdym etapie kształcenia (art. 24 Konwencji Osób Niepełnosprawnych).

- rozumie kierunek i potrzebę zmian wprowadzanych w systemie oświaty ukierunkowanych na podnoszenie jakości edukacji włączającej;
- zna praktyczne aspekty realizacji edukacji włączającej w przedszkolu/szkole, jak również doświadczenia szkół w tym zakresie;
- potrafi wyjaśnić ideę powstania SCWEW.

Treści modułu:

- Zasady budowania dobrych relacji w grupie i integracji.
- Koncepcja i implementacja edukacji włączającej – pojęcie, idea i historia edukacji włączającej, podstawy teoretyczne (dokumenty międzynarodowe), budowanie szkoły wysokiej jakości dla wszystkich uczniów, zrównoważone cele kształcenia, uwzględniające harmonijny rozwój wszystkich uczniów, system wsparcia współpracujących ze sobą nauczycieli, specjalistów, pracowników szkoły i interesariuszy.
- Podstawy prawne edukacji włączającej (z uwzględnieniem *Konwencji o prawach dziecka* oraz *Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych*).
- Wyzwania i sposoby ich pokonywania związane z wdrażaniem założeń edukacji włączającej – od teorii do praktyki.
- Edukacja włączająca jako kształcenie w szkole/przedszkolu ogólnodostępnym, ale także widziana przez pryzmat pełnego autentycznego uczestnictwa w procesie kształcenia i postępów każdego ucznia.
- Co oznacza edukacja włączająca wysokiej jakości w praktyce – perspektywa ucznia, nauczyciela, rodzica, środowiska – doświadczenia różnych szkół.
- Najistotniejsze obszary pracy przedszkola/szkoły z perspektywy wdrażania edukacji włączającej.
- SCWEW – idea powstania Centrów.
- Rola SCWEW w budowaniu środowiska włączającego/włączającej kultury przedszkola/szkoły i społeczeństwa.

Metody prowadzenia zajęć:

- wykłady interaktywne;
- warsztaty prowadzone metodami aktywizującymi, z wykorzystaniem takich technik jak: rozmowy w kręgu, praca w małych grupach, burza mózgów itp.;
- metody i techniki integrujące zespół/grupę, np. *team bulding*, *action learning*;
- inne – według potrzeb.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Środki i materiały:

- scenariusze zajęć;
- prezentacje multimedialne, materiały ksero, karty pracy;
- flipcharty, papier A4, pisaki, wideoprojektor (rzutnik), komputer, ekran;
- tablica interaktywna, tablety.

Przebieg szkolenia:

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I	Integracja grupy i budowanie zespołu, przedstawienie celów projektu dotyczącego Modelu SCWEW	4
II	Koncepcja i implementacja założeń edukacji włączającej do praktyki przedszkolnej/szkolnej	4
III	Edukacja włączająca – doświadczenia uczestników szkolenia (rozumienie pojęcia, praktyka edukacyjna)	4
IV	SCWEW – ku włączeniu, idea powstania i rola SCWEW	3
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Prezentacja: *Od kształcenia segregacyjnego do włączenia* – min. 20 slajdów, zawierająca co najmniej 2 materiały filmowe, przygotowana z wykorzystaniem otwartych zasobów edukacyjnych.
2. Infografika: *Co to znaczy szkoła włączająca?*
3. Opis dobrej praktyki jednej szkoły dotyczący realizacji edukacji włączającej – 5 stron.

Przykładowe zasoby on-line do modułu I:

- Both T., Ainscow M., (2011), *Przewodnik po edukacji włączającej*, Warszawa: Olimpiady Specjalne Polska,
<http://www.olimpiadyspecjalne.pl/sites/default/files/olimpiadyspecjalne/simple-page/attachments/2012edukacjaawlaczajaca.pdf> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Zbiór 5 publikacji dotyczących edukacji włączającej:
<https://www.ore.edu.pl/2019/09/edukacja-wlaczajaca-seria-publicacji/>
 - Szczepkowska K., (2019), *Edukacja włączająca w szkole – szanse i wyzwania*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=24183> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
 - Zadęcka E., (2019), *Edukacja włączająca w aspekcie organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej i kształcenia specjalnego. Z doświadczeń poradni psychologiczno-pedagogicznej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=24184> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
 - Grygier U., (2019), *Edukacja włączająca w aspekcie organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej i kształcenia specjalnego. Z doświadczeń szkoły*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=24185> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
 - Łaska B., (2019), *Prawo oświatowe a edukacja włączająca*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=24186> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
 - Szczepkowska K., (2019), *Współpraca z rodzicami, czyli jak rozmawiać o edukacji włączającej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=24187> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Cybulska R. i in, (2017), *Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w systemie edukacji w świetle nowych przepisów prawa oświatowego*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=12983> [online, dostęp dn. 5.01.2021].

- Woroniecka-Borowska A., (2019), *Prawne aspekty organizacji kształcenia ucznia zdolnego*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=24545> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Mucha K., (2018), *Przepisy prawa a planowanie, organizacja i prowadzenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i młodzieży*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=19760> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Cykl książeczek z serii *One są wśród nas* (2009–2011), Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <http://www.bc.ore.edu.pl/dlibra/collectiondescription?dirids=20> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Krakowiak K. (red.), (2017), *Diagnoza specjalnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/2018/10/diagnoza-specjalnych-potrzeb-rozwojowych-i-edukacyjnych-dzieci-i-mlodziezy/> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Cybulska R. i in., (2016), *Uczeń z zespołem Aspergera w szkole ogólnodostępnej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/2017/03/poradnik-uczen-z-zespolem-aspergera-w-szkole-ogolnodostepnej/>; http://www.bc.ore.edu.pl/Content/887/Uczen_zzespolem_Aaspergera_w_szkole_ogolnodostepnej.pdf [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Smyczek A., Dońska-Olszko M., (2016), *Edukacja uczniów z niepełnosprawnością intelektualną i sprzężoną*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <http://www.bc.ore.edu.pl/Content/879/Edukacja+uczni%C3%B3w+z+niepe%C5%82nosprawn%C5%9Bci%C4%85+intelektualn%C4%85+i+sprz%C4%99%C5%BCon%C4%85.pdf>; <https://www.ore.edu.pl/2017/01/edukacja-uczniow-z-niepelnosprawnoscia-intelektualna-i-sprzezona/> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Antoszkiewicz E., (2016), *Tworzenie warunków edukacyjnych dla ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <http://www.bc.ore.edu.pl/Content/880/Tworzenie+warunk%C3%B3w+edukacyjnych+dla+uczni%C3%B3w+z+niepe%C5%82nosprawn%C5%9Bci%C4%85+intelektualn%C4%85+w+stopniu+lekkim.pdf> [online, dostęp dn. 5.01.2021].

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

- Publikacje w języku polskim dotyczące edukacji włączającej wydane przez Europejską Agencję ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej <https://www.european-agency.org/Polski/publications> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Florek A., Hamerlak K., (b.r.), *Dziecko autystyczne i z zespołem Aspergera w przedszkolu i szkole. Włączanie do grupy rówieśniczej i tworzenie warunków sprzyjających uczeniu się*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=6470> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Chrzanowska I., Szumski G., (2019), *Edukacja włączająca w przedszkolu i szkole*, Warszawa: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, <http://czytelnia.frse.org.pl/edukacja-wlaczajaca-w-przedszkolu-i-szkole/> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Strona internetowa przedstawiająca wykonane i planowane działania MEiN w obszarze edukacji włączającej: <https://www.gov.pl/web/edukacja/edukacja-wlaczajaca-dotychczasowe-i-planowane-dzialania-men> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Zbiór materiałów dotyczących edukacji włączającej w teorii i praktyce – na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji: <https://www.ore.edu.pl/2015/03/edukacja-wlaczajaca> [online, dostęp dn. 5.01.2021].

2.2.2. Moduł II. SCWEW jako instytucja wspierająca

Charakterystyka założeń programu:

Podniesienie jakości edukacji włączającej to kluczowe zadanie SCWEW. Zaprojektowane i realizowane przez SCWEW wsparcie merytoryczne i rzeczowe przedszkoli i szkół ogólnodostępnych znacząco wpłynie na wdrażanie i podnoszenie jakości edukacji wszystkich dzieci/uczniów.

W połączeniu z już dostępnymi w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych instrumentami służącymi wspieraniu dzieci/uczniów, Centra będą działać na rzecz uspołnienienia i zoptymalizowania dostępnego wsparcia. Kluczowy czynnik realizowania wsparcia przez SCWEW stanowią zasoby kadrowe przedszkoli, szkół i placówek specjalnych, na bazie których powstaną Centra. Transfer tych zasobów na rzecz wzmocnienia przedszkoli i szkół ogólnodostępnych przyczyni się w znacznym stopniu do podniesienia jakości edukacji włączającej.

Cel ogólny:

Zaznajomienie uczestników z rolą i zadaniami Centrów, a także rodzajem i zakresem wsparcia, jakim SCWEW będzie obejmował przedszkole i szkołę ogólnodostępną.

Cele szczegółowe:

Uczestnik po zakończeniu szkolenia:

- zna strukturę, organizację, zadania SCWEW i założenia jego funkcjonowania w kontekście udzielanego wsparcia;
- zna zakres, metody i formy wsparcia świadczonego przez SCWEW;
- zna etapy współpracy pomiędzy SCWEW a przedszkolem i szkołą ogólnodostępną, takie jak: planowanie działań po przeprowadzeniu diagnozy potrzeb, realizacja zadań, monitorowanie i ewaluacja;
- zna zasady funkcjonowania wypożyczalni sprzętu oraz potrafi określić, jakiego rodzaju sprzęt będzie w niej dostępny;
- wie, jacy specjaliści mogą być zatrudnieni w SCWEW i jakie będą ich zadania;
- zna kompetencje kadry SCWEW;
- umie opracować/zaproponować rozwiązania mające na celu usprawnienie realizacji zadań SCWEW;

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

- potrafi wykorzystać doświadczenie zawodowe w pracy z dziećmi ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi i ich rodzicami podczas współpracy z zespołem;
- potrafi zidentyfikować w środowisku zasoby wspierające dziecko/ucznia oraz bariery utrudniające jego uczenie się i funkcjonowanie oraz sposoby pokonywania tych barier;
- postrzega SCWEW jako bazę zasobów – dostrzega potencjał tego rozwiązania w procesie wspierania nauczycieli szkół włączających w pracy ze wszystkimi uczniami;
- zna przebieg procesu nawiązywania współpracy pomiędzy SCWEW a przedszkolem i szkołą ogólnodostępną;
- zna zasady i formy nawiązywania współpracy pomiędzy SCWEW a przedszkolem i szkołą ogólnodostępną oraz narzędzia wspomagające proces oceny potrzeb w zakresie tej współpracy;
- zna narzędzia ewaluacji ilościowej i jakościowej, prowadzenia samooceny (autorefleksji) praktyki włączającej oraz rozumie potrzebę bieżącej ewaluacji podejmowanych działań;
- uczestniczy w symulacji projektowania przykładowego procesu wsparcia oraz jego ewaluacji, potrafi umotywować zasadność zaproponowanych form udzielonego wsparcia.

Treści modułu:

- Rola i zadania SCWEW w kontekście wsparcia dla przedszkoli i szkół ogólnodostępnych.
- SCWEW jako „baza zasobów” służących wspieraniu przedszkoli i szkół ogólnodostępnych.
- Realizacja zadań SCWEW w kontekście działań międzyresortowych.
- Rodzaje i zakres wsparcia, jakimi dysponować będzie SCWEW (wsparcie kadrowe, merytoryczne, rzeczowe).
- Formy wsparcia udzielanego przez SCWEW – zasady stosowania takich metod jak: superwizja, konsultacje, konsultacje eksperckie, lekcje modelowe i in.
- Proces nawiązania współpracy pomiędzy SCWEW a szkołą ogólnodostępną.
- Opis rozpoznania potrzeb i możliwości w zakresie edukacji włączającej w obszarze działania SCWEW, planowania działań i realizacji wsparcia, monitorowania i ewaluacji.
- Zasady konstruowania kwestionariusza badania potrzeb szkoły ogólnodostępnej w zakresie wsparcia przez SCWEW.
- Zasady działania wypożyczalni sprzętu.
- Ewaluacja działań realizowanych pomiędzy SCWEW a szkołą włączającą:
 - sposób ewaluacji wsparcia udzielanego przez SCWEW – ewaluacja ilościowa i ewaluacja jakościowa;

- narzędzia ewaluacji.
- Projektowanie przykładowego procesu wsparcia – symulacja problemu wraz z opisem przeprowadzenia ewaluacji skuteczności podjętego działania.
- Kompetencje i zadania kadry SCWEW.
- Wyzwania związane z realizacją zadań SCWEW:
 - współpraca z nauczycielami przedmiotu, nauczycielami współorganizującymi edukację uczniów z niepełnosprawnościami i innymi specjalistami zatrudnionymi w szkole;
 - współpraca z nauczycielami rozpoczynającymi pracę w szkole;
 - współpraca z kadrą niepedagogiczną szkoły;
 - współpraca z rodzicami (dzieci/uczniów ze zróźnicowanymi potrzebami rozwojowymi/edukacyjnymi oraz rodzicami pozostałych uczniów);
 - specyfika pracy w trakcie edukacji zdalnej i hybrydowej.

Metody prowadzenia zajęć:

- wykłady/wykłady interaktywne;
- warsztaty prowadzone metodami aktywizującymi, z wykorzystaniem takich technik jak: wymiana doświadczeń, metoda *world cafe*;
- sesja plakatowa;
- inne – według potrzeb.

Środki i materiały:

- prezentacje multimedialne, materiały ksero, karty pracy;
- flipcharty, papier A4, pisaki, rzutnik, komputer, ekran;
- tablica interaktywna, tablety.

Przebieg szkolenia:

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I	Rola, zadania, metody i formy pracy SCWEW	4

II	Opis wsparcia udzielanego przez SCWEW przedszkolom i szkołom ogólnodostępnym	7
III	Kompetencje kadry SCWEW do realizacji wsparcia	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Infografika: *Etapy współpracy pomiędzy SCWEW a przedszkolem/szkolą ogólnodostępną*; projektowanie opisu wsparcia.
2. Plakat/infografika: *Profil kompetencyjny kadry SCWEW*.

Przykładowe zasoby on-line do modułu II:

- Prezentacja projektu pn. „Opracowanie Modelu SCWEW”,
<https://www.ore.edu.pl/category/projekty-po-wer/opracowanie-modelu-scwew/opracowanie-modelu-scwew-aktualnosci/> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Chrzanowska I., (2018), *Edukacja włączająca – wyzwanie dla kompetencji pedagogów specjalnych*, „Studia Edukacyjne” nr 48,
<https://pressto.amu.edu.pl/index.php/se/article/download/20889/20239/> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Praca zbiorowa, (2012), *Kształcenie nauczycieli przygotowujące do edukacji włączającej. Profil nauczyciela edukacji włączającej*, Europejska Agencja Rozwoju Edukacji Uczniów ze Specjalnymi Potrzebami, https://www.european-agency.org/sites/default/files/te4i-profile-of-inclusive-teachers_Profile-of-Inclusive-Teachers-PL.pdf [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Hajdukiewicz M. (red.), (2015), *Jak wspomagać pracę szkoły? Poradnik dla pracowników instytucji systemu wspomagania*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji,
<http://wmbp.olsztyn.pl/pdf/368.pdf> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Wysocka J., Hajdukiewicz M., (2015), *Zapewnianie jakości procesu wspomagania szkół w rozwoju*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji,
https://ore.edu.pl/images/files/POWER/zarzadzanie_oswiata/materialy_pomocnicze/Za

[pewnianie_jakosci_procesu_wspomagania_wprowadzenie.pdf](#) [online, dostęp dn. 7.01.2021].

- Strykowski W., (2005), *Kompetencje współczesnego nauczyciela*, „Neodidagmata” 2005, nr 27/28, <https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/3096/1/strykowski.pdf> [online, dostęp dn. 7.01.2021]
- Przykłady dobrych praktyk w zakresie wspomagania szkół i przedszkoli: <https://www.ore.edu.pl/2015/04/przyklady-dzialan/> [dostęp dn. 7.01.2021].
- Poradniki z serii *Jak wspomagać pracę szkoły*: <https://www.ore.edu.pl/2015/09/wspomaganie-szkoly-krok-po-kroku/> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Materiały dotyczące prowadzenia sieci współpracy i samokształcenia: <https://www.ore.edu.pl/2015/04/dla-koordynatorow-sieci-wspolpracy-i-samokształcenia/> [online, dostęp dn. 7.01.2021].

2.2.3. Moduł III. Funkcjonowanie przedszkola/szkoły zgodnie z założeniami edukacji włączającej

Charakterystyka założeń programu:

Szkoła włączająca to szkoła dla wszystkich – dla każdego ucznia. Aby szkoła stała się szkołą włączającą i pełniła znaczącą rolę w procesie włączania i budowania środowiska włączającego, cała społeczność szkolna powinna być ukierunkowana na budowanie wewnętrznej i zewnętrznej koalicji na rzecz włączania. Tylko poprzez wspólnie zaplanowane i realizowane działania, podkreślające istotę i znaczenie włączania oraz budowanie środowiska włączającego, korzystnego dla każdego ucznia, szkoła ma możliwość stać się realnym czynnikiem wspierającym proces włączania i personalizacji tego procesu wobec każdego ucznia.

Moduł ten ma za zadanie podkreślić najistotniejsze obszary i zadania szkoły w aspekcie budowania zróżnicowanego środowiska szkolnego, sprzyjającego inkluzji każdego ucznia, rodzica oraz wdrażaniu założeń edukacji włączającej.

Cel ogólny:

Zapoznanie z założeniami szkoły ogólnodostępnej jako „szkoły dla wszystkich i każdego ucznia”.

Cele szczegółowe:

Uczestnik po zakończeniu szkolenia:

- zna zasady funkcjonowania szkoły zgodnie z ideą i założeniami edukacji włączającej oraz znaczenie postaw sprzyjających inkluzji;
- potrafi analizować szanse i zagrożenia, bariery i mocne strony procesu włączania;
- wie, jak sobie radzić w sytuacjach trudnych, konfliktowych, związanych z wdrażaniem zmiany;
- zna różne możliwości organizacyjne i merytoryczne wynikające z przepisów prawa i wykorzystuje je w realizacji zadań przedszkola/szkoły na rzecz zaspokajania potrzeb ucznia (przepisy prawa oświatowego dotyczące pomocy psychologiczno-pedagogicznej, kształcenia specjalnego, wczesnego wspomagania rozwoju dziecka);
- zna rolę i zadania społeczności szkolnej i środowiska lokalnego w organizacji pracy szkoły zgodnie z założeniami edukacji włączającej;
- potrafi analizować sytuację szkoły ogólnodostępnej w obszarze zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych we współpracy ze społecznością szkolną;
- zna potencjalnych sojuszników wewnętrznych i zewnętrznych edukacji włączającej oraz umie pozyskiwać ich do współpracy w realizacji działań włączających w szkole, a także promowania działań służących wdrażaniu edukacji włączającej;
- zna zasady i potrafi tworzyć odpowiedni klimat do działań sprzyjających akceptacji idei edukacji włączającej, angażując w ten proces wszystkich pracowników szkoły oraz rodziców dzieci/uczniów;
- umie wspierać kadrę pedagogiczną i niepedagogiczną przedszkola/szkoły ogólnodostępnej w planowaniu pracy z uczniami, z uwzględnieniem zróżnicowania ich potrzeb edukacyjnych zgodnie z założeniami edukacji włączającej;
- umie planować i realizować działania na rzecz budowania świadomości i rozumienia założeń edukacji włączającej.

Treści modułu:

- Uniwersalne i specyficzne zadania szkoły włączającej, szanse i zagrożenia w realizacji zadań (np. formy oporu wobec zmiany, w tym konformizm, wycofywanie się, rytualizm, odrzucenie, akceptacja).
- Wsparcie organizacyjne i merytoryczne, wynikające z przepisów prawa oświatowego na rzecz

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

budowania środowiska włączającego i wykorzystanie tych instrumentów w realizacji zadań przedszkola/szkoły na rzecz zaspokajania potrzeb ucznia (organizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej, kształcenia specjalnego i wczesnego wspomagania rozwoju dziecka).

- Trzy wymiary dostępności procesu nauczania/uczenia się, poprawa dostępności jako proces.
- Koncepcja pracy szkoły (wizja, misja), program wychowawczo-profilaktyczny uwzględniający budowanie inkluzyjnej kultury szkoły i wykorzystanie zasobów środowiska lokalnego na rzecz budowania zasobów do wdrażania edukacji włączającej. Aspekty dostępnego środowiska fizycznego, pedagogicznego (budowanie zasobów wiedzy, znajomość skutecznych metod nauczania i strategii edukacyjnych, dzielenie się wiedzą i doświadczeniem).
- Identyfikowanie przez wszystkich pracowników przedszkola/szkoły barier utrudniających uczniowi uczenie się i funkcjonowanie w szkole oraz szukanie sposobów i podejmowanie działań na rzecz ich eliminowania.
- Umożliwienie osiągnięcia postępów w nauce każdemu uczniowi na miarę jego możliwości.
- Rola, zadania i postawa dyrektora szkoły, rady pedagogicznej, nauczycieli, wychowawców i specjalistów, pracowników niepedagogicznych oraz rodziców w realizacji zadań szkoły włączającej oraz budowaniu środowiska włączającego.
- Zasady współpracy, podział ról i zadań nauczycieli, specjalistów pracowników pedagogicznych i niepedagogicznych sprzyjające wdrażaniu edukacji włączającej.
- Istota znaczenia oraz budowania, wzmacniania i doskonalenia relacji (nauczyciel – uczeń, nauczyciel – rodzic, nauczyciel – nauczyciel, uczeń – uczeń, rodzic – rodzic itp.) na rzecz tworzenia środowiska włączającego.
- Umiejętność współpracy ze środowiskiem lokalnym w kontekście budowania koalicji na rzecz włączania (świadomość istnienia koalicjantów i sprzymierzeńców edukacji włączającej).
- Planowanie działań w procesie włączania i tworzenia wszystkim uczniom przestrzeni do rozwoju.
- Warunki i organizacja pracy służące prowadzeniu edukacji włączającej.
- Monitorowanie wdrażania edukacji włączającej.
- Prowadzenia działań interwencyjnych, wynikających z zaistniałych sytuacji szkoły, dzieci/uczniów/słuchaczy i ich rodzin.
- Kompetencje kadry przedszkoli i szkół ogólnodostępnych w zakresie opracowania procedur, niezbędnej dokumentacji dostosowanej do charakteru zadań i ukierunkowanej na maksymalną efektywność i przydatność.

Metody prowadzenia zajęć:

- wykłady interaktywne;
- warsztaty prowadzone metodami aktywizującymi, z wykorzystaniem takich technik jak: dyskusja, praca w małych grupach, odgrywanie ról, *open space*, symulacje;
- analiza SWOT;
- metoda problemowa;
- inne – według potrzeb.

Środki i materiały:

- prezentacje multimedialne;
- materiały ksero, karty pracy;
- flipcharty, papier A4, pisaki, wideoprojektor (rzutnik), komputer, ekran;
- tablica interaktywna, mata edukacyjna, tablety.

Przebieg szkolenia:

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I	Jak budować środowisko włączające w przedszkolu/szkole, z uwzględnieniem podmiotowości uczniów (współpraca z samorządem uczniowskim, środowisko rówieśnicze i głos uczniów w procesie włączania)	4
II	Organizacja pracy szkoły włączającej	3
III	Współpraca z rodzicami wszystkich dzieci/uczniów	4
IV	Współpraca z nauczycielami/specjalistami/pracownikami niepedagogicznymi w tworzeniu klimatu szkoły włączającej	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Scenariusz spotkania z rodzicami, wskazujący korzyści z budowania w szkole środowiska włączającego dla uczniów, rodziców, nauczycieli, pracowników niepedagogicznych oraz społeczności lokalnej.
2. Infografika/plakat: *Wizja przedszkola/szkoły włączającej* (społeczność szkolna, środowisko lokalne, budynek, otoczenie).

Przykładowe zasoby on-line do modułu III:

- Cybulska R. i in., (2017), *Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w systemie edukacji w świetle nowych przepisów prawa oświatowego*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=12983> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Woroniecka-Borowska A., (2019), *Prawne aspekty organizacji kształcenia ucznia zdolnego*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=24545> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Mucha K., (2018), *Przepisy prawa a planowanie, organizacja i prowadzenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i młodzieży*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=19760> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Cykl książeczek z serii *One są wśród nas* (2009–2011), Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <http://www.bc.ore.edu.pl/dlibra/collectiondescription?dirids=20> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Krakowiak K. (red.), (2017), *Diagnoza specjalnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/2018/10/diagnoza-specjalnych-potrzeb-rozwojowych-i-edukacyjnych-dzieci-i-mlodziezy/> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Cybulska R. i in., (2016), *Uczeń z zespołem Aspergera w szkole ogólnodostępnej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/2017/03/poradnik-uczen-z-zespolem-aspergera-w-szkole-ogolnodostepnej/>; http://www.bc.ore.edu.pl/Content/887/Uczen_zzespolem_Aaspergera_w_szkole_ogolnodostepnej.pdf [online, dostęp dn. 5.01.2021].

- Smyczek A., Dońska-Olszko M., (2016), *Edukacja uczniów z niepełnosprawnością intelektualną i sprzężoną*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji,
<http://www.bc.ore.edu.pl/Content/879/Edukacja+uczni%C3%B3w+z+niepe%C5%82nosprawn%C5%9Bci%C4%85+intelektualn%C4%85+i+sprz%C4%99%C5%BCon%C4%85.pdf>
<https://www.ore.edu.pl/2017/01/edukacja-uczniow-z-niepelnosprawnoscia-intelektualna-i-sprzezona/> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Antoszkiewicz E., (2016), *Tworzenie warunków edukacyjnych dla ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim*,
<http://www.bc.ore.edu.pl/Content/880/Tworzenie+warunk%C3%B3w+edukacyjnych+dla+uczni%C3%B3w+z+niepe%C5%82nosprawn%C5%9Bci%C4%85+intelektualn%C4%85+w+stopniu+lekkim.pdf> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Cykl publikacji:
 - Knopik T., (2018), *Diagnoza funkcjonalna. Planowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Działania postdiagnostyczne*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=19758> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
 - Mucha K., (2018), *Przepisy prawa a planowanie, organizacja i prowadzenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i młodzieży*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji,
<https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=19760> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
 - Czarnocka M., (2018), *Działania poradni psychologiczno-pedagogicznych w zakresie edukacji włączającej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji,
<https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=19759> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
 - Tyniec A., (2018), *Kariera szkolna i zawodowa uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji,
<https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=19757> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Informacje na stronie MEiN na temat wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka (WWR) oraz programu „Za życiem”: <https://www.gov.pl/web/edukacja/wczesne-wspomaganie-rozwoju> [online, dostęp dn. 7.01.2021].

- Zbiór materiałów dotyczących edukacji włączającej w teorii i praktyce – na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji: <https://www.ore.edu.pl/2015/03/edukacja-wlaczajaca/> [dostęp dn. 5.01.2021].
- Puchała E., (2009), *Szkoła jako wspólnota osób. Poradnik dla nauczycieli i wychowawców*, Warszawa: Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, <http://scholaris.pl/zasob/66598> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Kosmalowa J., (b.r.), *O pomaganiu i współpracy. Nauczyciele i inni specjaliści wobec rodziców dzieci ze specjalnymi potrzebami*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=6596> [online: dostęp dn. 12.01.2021].
- Gorzeńska O., Radanowicz E., (2019), *Zmiany, innowacje, eksperymenty. W poszukiwaniu inspiracji. Poradnik dla dyrektorów szkół i nauczycieli*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=26041> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Braun A., Niedźwiedzka A., (2015), *Raport Wszystko Jasne. Dostępność i jakość edukacji dla uczniów niepełnosprawnych. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka. Problemy i wyzwania*, Warszawa: Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom z ukrytymi niepełnosprawnościami im. H. Aspergera „Nie-grzeczne dzieci”, http://www.wszystkojasne.waw.pl/wp-content/uploads/2015/12/Raport-WWR_Wszystko_Jasne.pdf [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Samorządy i administracja rządowa na rzecz osób niepełnosprawnych – informacje na stronie MEiN: <https://www.gov.pl/web/edukacja/samorzady-i-administracja-rzadowa-na-rzecz-osob-niepelnosprawnych> [dostęp dn. 7.01.2021].
- Program wychowawczo-profilaktyczny – zbiór materiałów na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/2017/05/program-wychowawczo-profilaktyczny/> [dostęp dn. 7.01.2021].
- Wiszejko-Wierzbińska D., (2012), *Specjalne potrzeby ucznia czy szkoły? „Przewodnik po edukacji włączającej” pomocą w rozwijaniu kształcenia i uczestnictwa w życiu szkoły, „Niepełnosprawność – zagadnienia, problemy, rozwiązania” 2012, nr III (4).* https://www.pfron.org.pl/fileadmin/files/0/285_05_Dorota_Wiszejko-Wierzbińska.pdf [online, dostęp dn. 7.01.2021].

- Levitas A. (red.), (2012), *Strategie oświatowe*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://www.bc.ore.edu.pl/Content/249/bos_strategie+owiatowe.pdf [online, dostęp dn. 7.01.2021 r.].
- Florek A., Hamerlak K., (b.r.), *Dziecko autystyczne i z zespołem Aspergera w przedszkolu i szkole. Włączanie do grupy rówieśniczej i tworzenie warunków sprzyjających uczeniu się*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=6470> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Puchała E., (2009), *Szkoła jako wspólnota osób. Poradnik dla nauczycieli i wychowawców*, Warszawa: Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, <http://scholaris.pl/zasob/66598> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Szczepkowska K., (2019), *Współpraca z rodzicami, czyli jak rozmawiać o edukacji włączającej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=24187> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Pyżalski J. (red. nauk.), (2020), *Edukacja w czasach pandemii*, Warszawa: Edu-akcja, https://zdalnie.edu-akcja.pl/?fbclid=IwAR1whMzhv-h6Fc8cQSIBRoloGFZ7VPdInf-GaSzQykNtf_NOpRAcHWrHM7Q [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Ciszewska K., Żyza S., (2016), *Wspomaganie szkół w zakresie interwencji kryzysowej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=886&from=&dirids=1&ver_id=&lp=34&QI= [online, dostęp: 7.01.2021].

2.2.4. Moduł IV. Planowanie pracy nauczyciela w przedszkolu/szkole włączającej

Charakterystyka założeń programu:

W szkole włączającej istotną rolę odgrywa przygotowanie merytoryczne nauczyciela, jego osobowość oraz umiejętność planowania przez niego pracy w klasie zróżnicowanej. Metodyka pracy w klasie włączającej zmieniała się na przestrzeni lat. Nauczyciel pracujący w szkole włączającej zobowiązany jest do tego, by – realizując program nauczania – uwzględniać zarówno potrzeby całej grupy, jak i potrzeby poszczególnych uczniów. Każdy uczeń jest zasobem grupy.

Odpowiednie planowanie procesu kształcenia stanowi bazę dla pracy z całym zespołem klasowym. Właściwa organizacja pracy w klasie umożliwia realizację podstawy programowej w kontekście zróżnicowanych możliwości psychofizycznych uczniów i wynikających z nich potrzeb edukacyjnych. Każdy uczeń na lekcji ma dostęp do informacji i uczy się. W trakcie realizacji tego modułu uczestnicy szkolenia poznają specyfikę funkcjonowania klasy zróżnicowanej, w tym charakterystykę funkcjonowania uczniów z niepełnosprawnością, zasady pracy z uczniami w klasie zróżnicowanej.

Cel ogólny:

Doskonalenie umiejętności planowania pracy nauczyciela w klasie zróżnicowanej, oceniania dla uczenia się i oceniania osiągnięć ucznia w szkole włączającej/klasie zróżnicowanej.

Cele szczegółowe:

Po zakończeniu szkolenia uczestnik:

- zna specyfikę funkcjonowania grupy/klasy zróżnicowanej;
- rozumie znaczenie współpracy nauczyciela, specjalistów, rodziców oraz nauczyciela współorganizującego kształcenie;
- zna specyfikę niepełnosprawności oraz jest świadomy zróżnicowanych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, które z nich wynikają;
- wie, jak w pracy z klasą zróżnicowaną realizować podstawę programową, dostosowywać wymagania edukacyjne, z uwzględnieniem rozpoznanych potrzeb i możliwości każdego ucznia;
- posiada umiejętności niezbędne do integracji międzyprzedmiotowej;
- zna specyfikę przygotowania scenariusza przebiegu zajęć dotyczących wybranego tematu realizowanych w grupie/klasie zróżnicowanej w przedszkolu, w szkole podstawowej i ponadpodstawowej, z uwzględnieniem potrzeb i możliwości uczniów, które zostały opisane w zadaniu.

Treści modułu:

- Charakterystyka grupy zróżnicowanej: co łączy, co dzieli grupę/klasę zróżnicowaną.
- Funkcjonowanie ucznia wynikające z rodzaju niepełnosprawności oraz uwarunkowań środowiskowych. Zróżnicowanie potrzeb edukacyjnych uczniów uwarunkowane różnymi przyczynami (w tym uczniów z niepełnosprawnością wzroku, słuchu, narządu ruchu, intelektualną, zaburzeniami ze spektrum autyzmu (ASD), wymagającymi wprowadzenia i stosowania komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC), z trudnościami w zachowaniu

i funkcjonowaniu społecznym, zaburzeniami psychicznymi, chorobą przewlekłą, ze szczególnymi uzdolnieniami, z niepełnosprawnością sprzężoną – postrzeganą nie tylko jako suma odrębnych niepełnosprawności).

- Współpraca nauczyciela „wiodącego” i współorganizującego proces kształcenia w klasie zróżnicowanej.
- Realizacja podstawy programowej na poszczególnych etapach edukacyjnych, wspieranie integralnego rozwoju uczniów, także podczas zajęć edukacyjnych, kształtowanie kompetencji kluczowych – integracja międzyprzedmiotowa: jak w praktyce dostosowywać wymagania edukacyjne do zróżnicowanych potrzeb uczniów?
- Przebieg zajęć, z uwzględnieniem potrzeb wszystkich uczniów w klasie zróżnicowanej na I i/lub II i/lub III etapie edukacyjnym.
- Kompetencje kadry przedszkoli i szkół ogólnodostępnych w zakresie opracowywania i weryfikowania indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych, indywidualnego toku i programu nauki, indywidualnych programów wczesnego wspomagania rozwoju itd.
- Opracowywanie i dostosowywanie programów wychowania przedszkolnego oraz nauczania, z uwzględnieniem potrzeb zróżnicowanej grupy/klasy.
- Budowanie klimatu współpracy i akceptacji podczas zajęć w przedszkolu/szkole z dziećmi/uczniami, z uwzględnieniem dostępności fizycznej i społecznej.

Metody prowadzenia zajęć:

- wykład problemowy;
- warsztaty prowadzone metodami aktywizującymi, z wykorzystaniem takich technik jak: model GROW, *open space*, praca w małych grupach, symulacja itp.;
- analiza przykładów wynikających z praktyki np. Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny, dzienniki zajęć specjalistycznych
- dyskusja kierowana;
- inne – według potrzeb.

Środki i materiały:

- przykładowe scenariusze zajęć wychowania przedszkolnego oraz zajęć edukacyjnych I, II, III etapu edukacyjnego;

- Model SCWEW;
- prezentacje multimedialne, materiały ksero, karty pracy;
- flipcharty, papier A4, pisaki, wideoprojektor (rzutnik), komputer, ekran;
- tablica interaktywna, mata edukacyjna, tablety.

Przebieg szkolenia:

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Każdy uczeń zasobem grupy/ klasy zróżnicowanej w szkole włączającej	8
II.	Planowanie pracy nauczyciela z uczniami z uwzględnieniem zróżnicowania ich potrzeb edukacyjnych.	7
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Plakat: *Każdy uczeń zasobem klasy/grupy/szkoły.*
2. Plakat: *Jakie elementy powinien wziąć pod uwagę nauczyciel, planując pracę z klasą zróżnicowaną?*

Przykładowe zasoby on-line do modułu IV:

- Krakowiak K. (red.), (2017), *Diagnoza specjalnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/2018/10/diagnoza-specjalnych-potrzeb-rozwojowych-i-edukacyjnych-dzieci-i-mlodziezy/> [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Materiały dla nauczycieli opracowane w ramach realizacji projektu „Szkoła ćwiczeń” – na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji: <https://www.ore.edu.pl/2018/02/materialy-dla-nauczycieli-szkol-cwiczen/> [dostęp dn. 7.01.2021].
- Kobza M. (oprac.), (b.r.), *Planowanie, realizacja i ewaluacja pracy dydaktycznej, opiekuńczej i wychowawczej w kontekście nowej podstawy programowej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji/Centrum Edukacji Obywatelskiej, <https://www.ore.edu.pl/wp->

content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=4193 [dostęp dn. 7.01.2021].

- Smyczek A., Dońska-Olszko M., (2016), *Edukacja uczniów z niepełnosprawnościami intelektualną i sprzężoną*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=879&from=&dirids=1&ver_id=&lp=10&Ql= [online, dostęp dn. 5.01.2021].
- Czekaj K., Michalski M., Świech D. (oprac.), (b.r.), *Organizacyjne aspekty pracy nauczyciela*, Łódź: Instytut Nauk Społeczno-Ekonomicznych, <https://wyszukiwarka.efs.men.gov.pl/product/organizacyjne-aspekty-pracy-nauczyciela/attachment/89> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Praca zbiorowa, (2010), *Jak organizować edukację uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Przewodnik*, Warszawa: Ministerstwo Edukacji Narodowej, <http://www.oke.krakow.pl/inf/filedata/files/Jak%20organizowa%E6%20edukacj%EA.pdf> [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Knopik T., (2018), *Diagnoza funkcjonalna. Planowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Działania postdiagnostyczne*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=917&from=&dirids=1&ver_id=&lp=8&Ql= [online, dostęp dn. 7.01.2021].
- Praca zbiorowa, (2015), *Dziecko z niepełnosprawnościami w przedszkolu i w szkole ogólnodostępnej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=745&from=&dirids=1&ver_id=&lp=5&Ql= [online, dostęp dn. 7.01.2021].

2.2.5. Moduł V. Ocenianie uczniów w klasie zróżnicowanej

Charakterystyka założeń programu:

Moduł ten dotyczy niezwykle ważnego aspektu, jakim jest ocenianie pracy/osiągnięć/postępów uczniów – stosowanie różnorodnych strategii/narzędzi/metod sprawdzania wiedzy i umiejętności zgodnie z założonymi celami, możliwościami i potrzebami uczniów. Obszar oceniania w edukacji włączającej stanowi filar procesu włączania każdego dziecka/ucznia w funkcjonowanie grupy/klasy, rozwijania jego podmiotowości, przejmowania odpowiedzialności za uczenie się i motywowanie do nauki. Treści szkoleniowe zawarte w tym module mają służyć przygotowaniu kadry SCWEW do wspierania nauczycieli i specjalistów szkół ogólnodostępnych w zakresie

stosowania spersonalizowanych, dobranych do potrzeb i możliwości każdego ucznia sposobów sprawdzania wiedzy i umiejętności uczniów. Działania te będą wspomagać budowanie szkoły włączającej.

Cel ogólny:

Wyposażenie uczestników szkolenia w wiedzę i umiejętności w zakresie oceniania włączającego (dla rozwoju każdego ucznia) i wykorzystywania pozyskanych informacji do doskonalenia pracy szkół oraz nauczycieli w kontekście nauczania w klasach zróżnicowanych.

Cele szczegółowe:

Po zakończeniu szkolenia uczestnik:

- potrafi opracować formy sprawdzania wiedzy i umiejętności, uwzględniając zróżnicowane potrzeby uczniów w grupie zróżnicowanej, nie zmieniając zakresu materiału, ale wprowadzając modyfikacje dotyczące formy i treści poleceń, np. test, pytania otwarte i in., uproszczone językowo polecenia, zadania dzielone na etapy i inne;
- potrafi przeprowadzić proces oceniania, zaproponować kryteria oceny, uwzględniając zróżnicowane potrzeby edukacyjne;
- stosuje spersonalizowaną informację zwrotną, dostosowaną do możliwości każdego ucznia, uwzględniającą informację o tym, co dziecko potrafi, a nad czym jeszcze powinno pracować – ocenę opisową dla nauczyciela, ucznia i rodzica;
- zna elementy oceniania kształtującego;
- ocenę ucznia traktuje również jako informację zwrotną dotyczącą trafności doboru działań podejmowanych wobec dziecka/ucznia;
- potrafi wykorzystać wyniki oceniania zewnętrznego do doskonalenia pracy w klasie zróżnicowanej;
- uwzględnia proces oceniania w budowaniu idei szkoły dla wszystkich;
- zna zasady oceniania wewnętrznego i zewnętrznego i wykorzystuje je w organizacji pracy w klasie zróżnicowanej.

Treści modułu:

- Materiały, narzędzia, strategie wspomagające nauczyciela w autoewaluacji procesu oceniania (jak nauczyciel doprowadził ucznia do wyniku? jakie bariery, trudności wystąpiły w procesie oceniania? gdzie i kiedy nauczyciel powinien wesprzeć ucznia?).

- Ukierunkowanie ucznia na samoocenę i wykorzystanie tej informacji na rzecz dalszego procesu uczenia się (co uczeń może poprawić sam? czego nie zrobił dobrze? jak wykorzystać informację z autooceny w dalszym procesie uczenia się).
- Materiały sprawdzające wiedzę uczniów, uwzględniające zróżnicowane potrzeby – zasady konstruowania sprawdzianów zawierających różne formy pytań (kafeteria pytań do wyboru, pytania otwarte, pytania jednokrotnego wyboru i inne), podział zadań na etapy, stosowanie uproszczonego języka do wybranych poleceń, graficzny układ zadań itd.
- Strategie, metody i sposoby oceniania z uwzględnieniem jego różnych celów i funkcji.
- Ocena opisowa i informacja zwrotna dla ucznia, dla rodzica, dla nauczyciela (autoocena).
- Weryfikacja doboru stosowanych metod.
- Sposoby działania mające na celu uzupełnienie braków w wiedzy, umiejętności i kompetencji ucznia na podstawie dokonanej oceny, np. praca zespołowa, mentoring rówieśniczy.
- Autorefleksja i supervizja koleżeńska warsztatu pracy własnej.
- Zasady oceniania zewnętrznego – *Komunikaty dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej*.

Metody prowadzenia zajęć:

- wykłady interaktywne;
- warsztaty prowadzone metodami aktywizującymi, z wykorzystaniem takich technik jak: *action learning*, *world cafe*, rozmowy w kręgu, praca zespołowa i w małych grupach, burza mózgów, dyskusja kierowana, analiza przypadku itp.;
- inne – według potrzeb.

Środki i materiały:

- scenariusze zajęć osób prowadzących szkolenie;
- prezentacje multimedialne, materiały ksero, karty pracy;
- flipcharty, papier A4, pisaki, wideo projektor (rzutnik), komputer, ekran;

Przebieg szkolenia:

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Proces oceniania dla uczenia się jako element budowania szkoły włączającej – przejmowanie przez uczniów odpowiedzialności za własny rozwój i efekty uczenia się	4
II.	Strategie sprawdzania wiedzy i umiejętności, z uwzględnieniem funkcjonowania grupy zróżnicowanej (m.in. ocenianie kształtujące, ocenianie włączające, ocenianie dla uczenia się). Zasady oceniania osiągnięć szkolnych ucznia	7
III.	Ocenianie zewnętrzne – organizacja; analiza kontekstowa wyników. Wykorzystanie wyników analizy oraz narzędzi, w tym superwizji do autoewaluacji praktyki włączającej, doskonalenia pracy szkoły i nauczyciela w kontekście klasy zróżnicowanej	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Plakat: *Cele i sposoby oceniania, z uwzględnieniem grupy zróżnicowanej.*

Przykładowe zasoby on-line do modułu V:

- Informacje Centralnej Komisji Egzaminacyjnej na temat egzaminu ósmoklasisty:
<https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/harmonogram-komunikaty-i-informacje/>
[dostęp dn. 8.01.2021].

- Informacje Centralnej Komisji Egzaminacyjnej na temat formuły egzaminów maturalnych w 2021 r.: <https://cke.gov.pl/egzamin-maturalny/egzamin-w-nowej-formule/komunikaty-i-informacje/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Informacje Centralnej Komisji Egzaminacyjnej na temat formuły egzaminów zawodowych w 2021 r.: <https://cke.gov.pl/egzamin-zawodowy/egzamin-zawodowy-formula-2019/harmonogramy-komunikaty-i-informacje/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- *System oceniania w placówkach włączających. Jak wprowadzić w życie ocenianie włączające* – materiał przygotowany przez Europejską Agencję do spraw Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej: https://www.european-agency.org/sites/default/files/implementing-inclusive-assessment_implementing-inclusive-assessment-graphic-pl.pdf [dostęp dn. 8.01.2021].
- Publikacje i pomoce Centrum Edukacji Obywatelskiej: <https://ok.ceo.org.pl/publikacje-i-pomoce> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Materiały dotyczące oceniania wspierającego – na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji: <https://www.ore.edu.pl/2015/04/ocenianie-wspierajace/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- *Ocenianie online/offline* – tekst na stronie Fundacji „Szkoła z Klasą”: <https://www.szkolazklasa.org.pl/ocenianie-online-offline/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- *System oceniania w placówkach włączających. Ocenianie wspierające proces uczenia się a uczniowie ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi* – materiał przygotowany przez Europejską Agencję do spraw Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej: https://www.european-agency.org/sites/default/files/assessment-for-learning-and-pupils-with-special-educational-needs_assessment-for-learning-graphic-pl.pdf [dostęp dn. 8.01.2021].
- Wenda A., (2018), *O docenianiu twórczego pisanie, czyli o wspierającej sile informacji zwrotnej*, „Polonistyka” 2018, wrzesień/październik, https://ok.ceo.org.pl/.../polonistyka_26_arttykul_wenda.pdf [online, dostęp dn. 8.01.2021].

2.2.6. Moduł VI. Metody pracy w klasie zróżnicowanej

Charakterystyka założeń programu:

Dobrze przygotowany nauczyciel pracujący z klasą zróżnicowaną powinien ciągle doskonalić swój warsztat pracy. Praca dydaktyczna i wychowawcza w grupie/klasie zróżnicowanej wymaga znajomości i stosowania różnorodnych metod pracy. Umiejętność planowania, organizowania i realizowania lekcji na kilku poziomach – z uwzględnieniem zróżnicowanych metod, form pracy, dostosowania warunków kształcenia, wymagań edukacyjnych i oceniania dostosowanego do indywidualnych potrzeb i możliwości każdego ucznia – to wiedza i umiejętności, jakich nabędą uczestnicy szkolenia w trakcie realizacji tego modułu.

Cel ogólny:

Doskonalenie umiejętności właściwego doboru treści nauczania, materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych, organizacji przestrzeni, metod pracy adekwatnych do potrzeb uczniów w szkole włączającej/klasie zróżnicowanej.

Cele szczegółowe:

Po zakończeniu szkolenia uczestnik:

- rozumie potrzebę różnicowania metod pracy w klasie;
- zna wybrane metody, formy i strategie stosowane w pracy ze wszystkimi uczniami, np. takie jak: burza mózgów, mapy myśli, drama, tutoring, mentoring, wsparcie, metoda projektów i inne;
- projektuje scenariusz zajęć dla klasy zróżnicowanej, z zastosowaniem wybranych metod, form i strategii;
- prowadzi zajęcia wychowania przedszkolnego, lekcję na wybrany temat z każdego etapu kształcenia, z wykorzystaniem wybranej metody pracy;
- zna zasady projektowania uniwersalnego;
- zna sposoby przestrzennej organizacji klasy, potrafi omówić zalety i trudności poszczególnych rozwiązań;
- potrafi zaproponować sposób organizacji przestrzeni klasowej, w tym usadzenia uczniów w klasie, uwzględniając zróżnicowane potrzeby uczniów, także uczniów z niepełnosprawnością;

- zna zasady doboru materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych oraz pomocy (uniwersalnych oraz dostosowanych);
- potrafi zaproponować niezbędne modyfikacje przykładowych zadań tak, by zwiększyć ich dostępność pod względem językowym, graficznym;
- zna wytyczne WCAG;
- wie, jak w praktyce formułować teksty łatwe do czytania i zrozumiałe;
- zna bazy podręczników i materiałów zaadaptowanych do potrzeb uczniów o szczególnych potrzebach w zakresie dostępu do informacji (np. uwarunkowanych niepełnosprawnością wzroku, słuchu, autyzmem, afazją).

Treści modułu:

- Wybrane metody, formy i strategie stosowane w pracy z klasą zróżnicowaną, np. burza mózgów, mapy myśli, drama, tutoring, mentoring, wsparcie rówieśnicze, metoda projektów, strategia uczenia się we współpracujących grupach i inne.
- Metody pracy w grupie zróżnicowanej a specyfika kolejnych etapów edukacyjnych i rozwój dziecka/ucznia.
- Scenariusz zajęć dla klasy zróżnicowanej, z zastosowaniem wybranych metod, form i strategii.
- Modele przestrzennej organizacji klasy.
- Planowanie przestrzeni klasy, z uwzględnieniem potrzeb wszystkich uczniów.
- Doskonalenie umiejętności właściwego doboru treści, praktycznego zastosowania organizacji przestrzeni i metod pracy adekwatnych do potrzeb uczniów.
- Podstawowe zasady adaptacji materiałów edukacyjnych: jak tworzyć materiały ćwiczeniowe oraz pomoce dydaktyczne, w tym indywidualne pomoce do komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC), karty pracy do wykorzystania w pracy z klasą zróżnicowaną; jak dobierać, dostosowywać i porządkować materiał nauczania – zapoznanie z bazami zasobów dostępnych na wolnych licencjach.
- Teksty łatwe do czytania i zrozumienia.
- Projektowanie uniwersalne w środowisku szkolnym.
- Wytyczne WCAG – <https://wcag21.lepszyweb.pl/> [online, dostęp dn. 30.12.2020].
- Zasady dostosowywania materiałów i pomocy dydaktycznych niezbędnych podczas bieżącej pracy z dziećmi/uczniami ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi.

Metody prowadzenia zajęć:

- wykłady interaktywne;

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

- coaching, mentoring, doradztwo, superwizja;
- warsztaty prowadzone metodami aktywizującymi, z wykorzystaniem takich technik jak: rozmowy w kręgu, praca w parach i w małych grupach, symulacja rozmów, burza mózgów, drama, mapa myśli, metoda projektu itp.;
- inne – według potrzeb.

Środki i materiały:

- scenariusze zajęć osób prowadzących szkolenie;
- Model SCWEW;
- prezentacje multimedialne, materiały ksero, karty pracy;
- flipcharty, papier A4, pisaki, wideoprojektor (rzutnik), komputer, ekran;
- tablica interaktywna, mata edukacyjna, tablety.

Przebieg szkolenia:

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Metody pracy w klasie zróżnicowanej	8
II.	Przestrzeń klasy zróżnicowanej	2
III.	Dobór materiałów ćwiczeniowych i pomocy dydaktycznych w odniesieniu do zróżnicowanych potrzeb uczniów (teksty łatwe do czytania i zrozumienia oraz adaptacja materiałów)	5
Razem		15

Materiały potrzebne od wykonawcy:

1. Prezentacja multimedialna dotycząca metod, form i strategii pracy w klasie zróżnicowanej (30 slajdów).
2. Infografika: *Modele przestrzennej organizacji sali lekcyjnej* (zgodnie z rozwiązaniami omówionymi w literaturze przedmiotu).

3. Infografika: *Ogólne zasady adaptacji materiałów edukacyjnych dla grupy zróżnicowanej*.

Przykładowe zasoby on-line do modułu VI:

- Szedzianis E., Sendecka Z., Nych R., Kamińska P., (2017), *Nieeksperymentalne metody aktywizujące w ponadpodstawowej edukacji przyrodniczej. Nieeksperymentalne metody aktywizujące w edukacji biologicznej, fizycznej, geograficznej i chemicznej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://www.bc.ore.edu.pl/Content/1063/PRZYR_8_2.pdf [online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Baldy J., Brzozowska A., Temler B., Watemborska A., Węglowska-Wojt M., Wójcik-Hetman D., Żmijowska-Wnęk E. (oprac.), (2015), *Przewodnik metodyczny dla nauczycieli: nowatorskie metody pracy z uczniami*, Wrocław: Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, http://ntz.dobrekadry.pl/wp-content/uploads/2015/06/przewodnik_metodyczny_ntz.pdf [online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Materiały uwzględniające SPE, opracowane w ramach realizacji projektu „Tworzenie programów nauczania” – na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji: <https://www.ore.edu.pl/2020/04/koncepcja-nakladek-uwzgledniajacych-specjalne-potrzeby-edukacyjne/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Wytyczne do uniwersalnego projektowania podręczników – na stronie Ministerstwa Edukacji i Nauki: <https://www.gov.pl/web/edukacja/wytyczne-edytorskie-i-jezykowe-do-opracowania-podrecznikow-oraz-wytyczne-do-uniwersalnego-projektowania-graficznego-podrecznikow> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Praca zbiorowa, (2010), *Europejskie standardy przygotowania tekstu łatwego do czytania i zrozumienia*, Warszawa: Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, <https://www.power.gov.pl/media/13597/informacja-dla-wszystkich.pdf> [dostęp: dn. 8.01.2021].
- Ujednolicone zasady adaptacji i notacji brajlowskiej rekomendowane przez Ministra Edukacji Narodowej do stosowania podczas przygotowania podręczników i materiałów pomocniczych brajlowskich dla uczniów niewidomych oraz w druku powiększonym dla uczniów słabowidzących – na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji: <https://www.ore.edu.pl/2012/02/ujednolicone-zasady-adaptacji-i-notacji-brajlowskiej/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Informacje i zasoby dotyczące adaptacji materiałów edukacyjnych – na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji: <https://adaptacje.ore.edu.pl/> [dostęp dn. 8.01.2021].

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

- *Nasz Elementarz; Nasza Szkoła* – dostosowane wersje podręczników dla klas I–III szkoły podstawowej wydanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej:
<https://naszelementarz.men.gov.pl/kategoria/adaptacje/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Praca zbiorowa, (2014), *Nasz Elementarz. Podręcznik do szkoły podstawowej. Poradnik dla nauczyciela klasa 1, cz. 1 – Jesień. Adaptacja dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym ze specjalnymi potrzebami komunikacyjnymi*, Warszawa: Ministerstwo Edukacji Narodowej,
<https://naszelementarz.men.gov.pl/pliki/kl1/adaptacje/cz1/kl1-cz1-adapt-poradnik.pdf> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Podręczniki, materiały edukacyjne i ćwiczeniowe dla uczniów z niepełnosprawnościami – na stronie Ministerstwa Edukacji i Nauki: <https://www.gov.pl/web/edukacja/podreczniki-materialy-edukacyjne-i-materialy-cwiczeniowe-dla-uczniow-z-niepelnosprawnosciami> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Wykaz podręczników do kształcenia specjalnego opracowanych na zlecenie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, uwzględniających podstawę programową kształcenia ogólnego z dnia 14 lutego 2017 r. – na stronie Ministerstwa Edukacji i Nauki: <https://www.gov.pl/web/edukacja/wykaz-podrecznikow-do-ksztalcenia-specjalnego-opracowanych-na-zlecenie-ministra-wlasciwego-do-spraw-oswiaty-i-wychowania-uwzgledniajacych-podstawe-programowa-ksztalcenia-ogolnego-z-dnia-14-lutego-2017-r> [dostęp dn. 8.01.2021].

2.2.7. Moduł VII. Współpraca w pracy SCWEW

Charakterystyka założeń programu:

Umiejętność nawiązywania, podtrzymywania i rozwijania współpracy to jedna z kompetencji kluczowych niezbędnych do samorealizacji i rozwoju osobistego jednostki, jej aktywnego obywatelstwa, integracji społecznej oraz zatrudnienia. W procesie wsparcia przedszkoli i szkół ogólnodostępnych realizowanego przez SCWEW, podejmowanie różnorodnej współpracy na wszystkich poziomach ma zasadnicze znaczenie w projektowaniu wsparcia odpowiedniego do rozeznaczonych potrzeb. Zasadniczym założeniem tego modułu będzie wyposażenie uczestników szkolenia w wiedzę, umiejętności i postawy z zakresu podejmowania, realizowania i doskonalenia różnorodnej współpracy.

Cel ogólny: Zapoznanie uczestników szkolenia z rodzajami i zakresami współpracy wynikającymi z zadań SCWEW.

Cele szczegółowe:

Po zakończeniu szkolenia uczestnik:

- zna zasady dobrej współpracy;
- zna zakres kompetencji poszczególnych pracowników SCWEW;
- rozumie i opisuje zakres współpracy pomiędzy poszczególnymi pracownikami SCWEW, w tym z koordynatorem ds. edukacji włączającej i współpracy ze SCWEW;
- postrzega SCWEW jako jednostkę podejmującą współpracę z różnymi podmiotami działającymi w systemie edukacji na rzecz wsparcia dzieci/uczniów i szkoły;
- wie, jakie kompetencje mieszczą się w obszarze działania Centrum Koordynującego (CK);
- potrafi określić, jakie mogą być pola współpracy oraz w jaki sposób może przebiegać współpraca pomiędzy poszczególnymi SCWEW;
- rozumie zasadność tworzenia sieci współpracy;
- wie, że w sytuacji trudnej SCWEW może zwrócić się o wsparcie do innych podmiotów;
- zna dokumentację, która musi być prowadzona w toku nawiązywania współpracy pomiędzy SCWEW a innymi osobami i/lub podmiotami, potrafi określić, w jaki sposób powinna być prowadzona;

- uczestniczy w proponowanej symulacji dotyczącej motywacji do nawiązywania współpracy pomiędzy SCWEW a partnerami na rzecz szkoły włączającej i korzyści wynikających z tej współpracy.

Treści modułu:

- Zasady skutecznej współpracy.
- Konstruktywne rozwiązywanie konfliktów i problemów.
- Kompetencje i zadania kadry SCWEW związane ze współpracą z różnymi podmiotami.
- Rodzaje i zakresy współpracy w funkcjonowaniu SCWEW:
 - kompetencje i zakresy współpracy pomiędzy poszczególnymi pracownikami SCWEW, z uwzględnieniem współpracy z koordynatorem ds. edukacji włączającej i współpracy ze SCWEW;
 - zakres i zasady współpracy pomiędzy liderem oraz kadrą SCWEW;
 - zakres i sposób współpracy pomiędzy SCWEW a szkołą ogólnodostępną;
 - partnerzy wspomagający realizację zadań SCWEW – ich rola i zakres udzielanego wsparcia: organy prowadzące, szkoły, poradnie psychologiczno-pedagogiczne (PPP), placówki doskonalenia nauczycieli (PDN), biblioteki pedagogiczne (BP), PFRON, OPS, ośrodki środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży (I poziom referencyjny), podmioty lecznicze, CUS, uczelnie, kuratoria oświaty (KO), instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny, pracodawcy, organizacje pozarządowe;
 - zakres i zasady współpracy pomiędzy SCWEW a Centrum Koordynującym (CK);
 - zakres i formy współpracy pomiędzy utworzonymi w ramach realizacji projektu poszczególnymi SCWEW;
 - możliwość uzyskania przez SCWEW wsparcia w sytuacji braku niezbędnych zasobów na własnym terenie;
 - dokumentacja związana z nawiązaniem i prowadzeniem współpracy pomiędzy poszczególnymi osobami lub podmiotami w ramach pracy SCWEW;
 - przeprowadzenie zadania (symulacji), w którym należy zaproponować i umotywować potrzebę współpracy pomiędzy SCWEW a jednym z partnerów w kontekście potencjalnych korzyści dla szkoły włączającej.

Metody prowadzenia zajęć:

- miniwykład;

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

- coaching, mentoring, *team bulding*, dyskusja;
- symulacja rozmów, metoda projektu, gry decyzyjne;
- pokaz;
- praca w grupach, praca w parach;
- inne – według potrzeb.

Środki i materiały:

- prezentacje multimedialne, materiały ksero, karty pracy;
- flipcharty, papier A4, pisaki, wideoprojektor (rzutnik), komputer, ekran.

Przebieg szkolenia:

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Współpraca w SCWEW (lider + kadra)	6
II.	Współpraca z interesariuszami SCWEW	3
III.	Współpraca z Centrum Koordynującym (CK), tworzenie lokalnej sieci współpracy.	2
IV.	Monitorowanie i ewaluacja działań SCWEW	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Prezentacja: *Zasady dobrej współpracy.*
2. Infografika: *O relacjach interpersonalnych*

Przykładowe zasoby on-line do modułu VII:

- (b.a.), 2011, *Współpraca poradni psychologiczno-pedagogicznej ze szkołami*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=7187> [online, dostęp dn. 8.01.2021].

- Jaskólska W. (oprac.), (2019), *Współpraca między szkołami ogólnodostępnymi i szkołami placówkami specjalnymi w kontekście edukacji włączającej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=25605> [online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Dorczak R., (b.r.), *Modele współpracy szkoły z organizacjami w środowisku lokalnym*, (b.m.), System Ewaluacji Oświaty, <https://www.npseo.pl/data/various/files/dorczak.pdf> [online, dostęp dn. 8.01.2021].
- *Współpraca szkoły ze środowiskiem lokalnym. Oferta doskonalenia* – materiał na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji: <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=3762> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Kazimierska I., Lachowicz I., Piotrowska L., (b.r.), *Współpraca SORE z dyrektorem placówki*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://doskonaleniewsieci.pl/Upload/Artykuly/2_1/wspolpraca_sore_z_dyrektorem.pdf [online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Żurkowski M., (2019), *5 sposobów na lepszą współpracę w zespole* – artykuł na stronie Deviniti, <https://deviniti.com/pl/atlassian-pl/5-sposobow-na-lepsza-wspolprace-w-zespole/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Spławska-Murmyło M., Wawryszak A., (2017), *Współpraca zespołowa z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://bc.ore.edu.pl/Content/964/INF_9_2.pdf [online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Szumilas E., Czopińska M., (2015), *Model Lokalnej Współpracy na rzecz dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=844&from=&dirids=1&ver_id=&lp=2&Ql= [online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Wachna-Sosin I., Sołtysińska I., Kocurek M., Świeży M., (2012), *Przewodnik metodyczny dla koordynatorów sieci współpracy i samokształcenia*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=552&from=&dirids=1&ver_id=&lp=3&Ql= [online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Wachna-Sosin I., Sołtysińska I., Kocurek M., Świeży M., (2013), *Rola i zadania koordynatora sieci współpracy i samokształcenia*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=544&from=&dirids=1&ver_id=&lp=4&Ql= [online, dostęp dn. 8.01.2021].

- Praca zbiorowa, (2015), *Sieci Współpracy i Samokształcenia. Rozmowy o profilaktyce i wychowaniu*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji,
http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=795&from=&dirids=1&ver_id=&lp=6&Ql=
[online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Kocurek M., Sołtyńska I., Świeży M., Wachna-Sosin I., (2015), *Przewodnik metodyczny dla koordynatorów sieci współpracy i samokształcenia*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji,
http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=801&from=&dirids=1&ver_id=&lp=8&Ql=
[online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Szumilas E., Czopińska M., Karczewska-Gzik A., (2015), *Model współpracy instytucji i placówek oświatowych realizujących kształcenie dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji,
http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=825&from=&dirids=1&ver_id=&lp=10&Ql=
[online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Czarnocka M., (2018), *Działania poradni psychologiczno-pedagogicznych w zakresie edukacji włączającej*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji,
http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=920&from=&dirids=1&ver_id=&lp=16&Ql=
[online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Kapcia A., Woynarowska M., (2015), *W drodze do przywództwa edukacyjnego. Wybór materiałów z projektu „Przywództwo i zarządzanie w oświacie – system kształcenia i doskonalenia dyrektorów szkół/placówek”*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji,
http://bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=764&from=&dirids=1&ver_id=&lp=94&Ql=
[online, dostęp dn. 8.01.2021].

2.2.8. Moduł VIII. Edukacja zdalna/hybrydowa w szkole włączającej

Charakterystyka programu:

Wydarzenia, w których bierzemy udział w ostatnim czasie, związane z sytuacją pandemii i zagrożeniami wynikającymi z rozprzestrzeniania się COVID-19, wywołały zmiany nie tylko w obszarze zdrowia. Ich skutki odczuwamy w każdej dziedzinie naszego życia, dają się one zauważyć także w odniesieniu do oświaty. Dla całego społeczeństwa, władz rządowych i samorządowych, ale przede wszystkim dla każdej polskiej rodziny jest to czas większej lub mniejszej zmiany, realizacji nowych zadań, a także odchodzenia od utartych, powszechnych zachowań i sposobów działania. Zmiana jest wielka, powoli osławiamy się z otaczającą rzeczywistością, wypracowujemy nowe rozwiązania, procedury – na ile będą one adekwatne do potrzeb i możliwości jej uczestników, pokaże czas i nabyte doświadczenia.

Warto zwrócić uwagę na funkcjonowanie przedszkoli i szkół w nowej sytuacji organizacyjnej, na wynikające z tego zagrożenia, konieczność uwzględnienia wszystkich potrzeb, oczekiwań i możliwości. Szczególnej sytuacji doświadczają szkoły, które podjęły wyzwanie edukacji uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi. Ich dyrektorzy i nauczyciele, w porozumieniu z rodzicami, starają się zminimalizować trudności i zagrożenia w okresie szczególnym – pozostawiania uczniów w domach, a także realizacji edukacji zdalnej. Gromadzone doświadczenia, uwagi, wnioski z konferencji i przykłady różnych rozwiązań zachęciły zespół projektowy do opracowania ramowego programu szkolenia oraz materiałów, które mogą być przydatne w pracy przedszkoli, szkół i placówek wspierających nauczycieli czy przygotowaniu studentów kierunków pedagogicznych do realizacji kształcenia zdalnego lub hybrydowego.

Cele ogólne:

Zapoznanie uczestników szkolenia ze specyfiką planowania i realizacji edukacji zdalnej/hybrydowej w przedszkolach i szkołach.

Cele szczegółowe:

Po zakończeniu szkolenia uczestnik:

- rozumie specyfikę zdalnej/hybrydowej edukacji włączającej, uwzględniającej zróżnicowane potrzeby edukacyjne i rozwojowe osób uczących się;

- zna przepisy prawne dotyczące edukacji zdalnej i realizowania zadań szkoły w formie zdalnej/hybrydowej;
- docenia wagę i znaczenie relacji w środowisku edukacyjnym w czasie edukacji zdalnej;
- potrafi budować właściwe relacje w szkole, klasie, grupie;
- zna i umie kształtować u dzieci/uczniów kompetencje kluczowe, również podczas realizowania edukacji zdalnej/hybrydowej.

Treści modułu:

- Budowanie relacji i ich znaczenie dla rozwoju dziecka, nastolatka i osób dorosłych. Uwarunkowania sukcesu szkoły w pracy zdalnej/hybrydowej.
- Relacje w klasie, szkole, rodzinie, środowisku – wsparcie w zakresie organizacji pracy szkoły i działań na rzecz wszechstronnego rozwoju dziecka/ucznia.
- Rozwijanie kompetencji kluczowych każdego dziecka/ucznia w pracy zdalnej/hybrydowej, uwzględnianie potrzeb i możliwości uczniów oraz zasobów środowiska rodzinnego w planowaniu pracy uczniów i nauczycieli.
- Uwarunkowania wynikające z różnych możliwości uczniów – emocjonalnych, edukacyjnych, społecznych, rodzinnych, technologicznych itp.
- Organizacja pracy szkoły, w tym w pracy zdalnej/hybrydowej: co ogranicza, a co wyzwala nowe działania.
- Wspólne działania nauczycieli i specjalistów – formy i sposoby pracy.
- Rola rodziców ucznia w pracy zdalnej/hybrydowej ucznia.
- Środowisko rówieśnicze, tutoring rówieśniczy – jak można być razem w szkole i po lekcjach.
- Wsparcie środowiskowe dziecka/ucznia: wspólne działania PDN, BP, PPP, SCWEW na rzecz rozwoju dziecka/ucznia.
- Jak utrzymać i zmotywować dziecko/ucznia w edukacji zdalnej/hybrydowej; jak zadbać o każdego ucznia.

Metody prowadzenia zajęć:

- wykład interaktywny;
- pokaz;
- dyskusja;
- analiza tekstu;
- wykorzystanie przez uczestników prezentowanych narzędzi;

- inne – według potrzeb.

Środki i materiały:

- prezentacje multimedialne;
- nagrania filmowe;
- przykłady dobrych praktyk;
- flipcharty, papier A4, pisaki, wideoprojektor (rzutnik), komputer, ekran.

Przebieg szkolenia:

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I	Budowanie relacji i ich znaczenie dla rozwoju dziecka/ucznia. Uwarunkowania sukcesu szkoły w pracy zdalnej/hybrydowej	6
II	Rozwijanie kompetencji kluczowych każdego dziecka/ucznia w pracy zdalnej/hybrydowej	5
III	Wsparcie rodzinne, rówieśnicze, środowiskowe dziecka/ucznia w edukacji zdalnej	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Plakat: *Rola nauczyciela/wychowawcy w budowaniu wsparcia rówieśniczego i rodzinnego w edukacji zdalnej w klasie zróżnicowanej.*
2. Plakat: *Jak utrzymać kontakt i relacje z dzieckiem/ucniem w edukacji zdalnej w szkole włączającej?*

Przykładowe zasoby on-line do modułu VIII:

- *Dobre praktyki w zakresie zdalnej edukacji* – poradnik MEN,
<https://www.gov.pl/web/edukacja/dobre-praktyki-w-zakresie-zdalnej-edukacji--poradnik-men> [dostęp dn. 8.01.2021].
- *Pokazać-Przekazać 2020 – Szkoła w obliczu próby* – wykład prof. Sylwii Jaskulskiej z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz dr Anety Gop z Centrum Nauki Kopernik,
https://www.youtube.com/watch?v=laESg4rEjVw&feature=youtu.be&fbclid=IwAR1ecbbPCu0awCn2_aPo8gfi6TcPxodrbajIVmIKv4JL2n_oOB6FyRiRYw [dostęp dn. 8.01.2021].
- Kacprzak M., (2020), *Edukacja zdalna w czasach pandemii – zalecenia UNESCO* – artykuł na stronie Edunews: https://www.edunews.pl/nowoczesna-edukacja/e-learning/5024-edukacja-zdalna-w-czasach-pandemii-zalecenia-unesco?fbclid=IwAR2W5crl_of3EjJXvd_Z9zC8DFJU6LbeAjSh0qN_1GrRuwe2U7lGoMcG5LM [dostęp dn. 8.01.2021].
- Sobiesiak-Penszko P., Pazderski F., (2020), *Raport „Dyrektorzy do zadań specjalnych – edukacja zdalna w czasach izolacji”*, Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, https://lekciaenter.pl/uploads/RAPORT_Dyrektorzy%20do%20zadan%CC%81%20specjalnych.pdf; <https://lekciaenter.pl/strona/28/raport?fbclid=IwAR1MKbKe85l3l3A2omAn-huZoqa2APjOSWJ6YYsus8ErLGn9WnFG3dC9zrU> [dostęp dn. 8.01.2021].
- *Edukacja zdalna w czasach pandemii. Raport* – Projekt Centrum Cyfrowego, <https://centrumcyfrowe.pl/edukacja-zdalna/?fbclid=IwAR0I5d78JmkgjwJeCxxL6pH0o0YfaSTbSmDNGH7OhonUcMc8vPNxPW992dQ> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Gorzeńska O., (2020), *Edukacja zdalna w czasie pandemii – doświadczenia uczniów* – artykuł na blogu autorki: <https://gorzenska.com/2020/05/12/edukacja-zdalna-w-czasie-pandemii-doswiadczenia-uczniow/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Projekt badawczy „Zdalne nauczanie a adaptacja do warunków społecznych w czasie epidemii koronawirusa” – informacje: <https://zdalnenauczanie.org/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Informacje dotyczące zdalnej edukacji na blogu Centrum Edukacji Obywatelskiej: <https://blog.ceo.org.pl/edukacja-zdalna/> [dostęp dn. 8.01.2021].

- Nagranie z webinarium *Jak wykorzystać doświadczenie edukacji zdalnej* na blogu Centrum Edukacji Obywatelskiej: https://blog.ceo.org.pl/zapraszamy-na-webinarium-jak-wykorzystac-doswiadczenie-edukacji-zdalnej/?fbclid=IwAR14WiEtZTFrGqL9ARnGZp4cDw_GGP_GSKRYGtRGv4jsRZJRN9fE90Y5u-E [dostęp dn. 8.01.2021].
- *Nauka zdalna podczas zawieszenia zajęć w szkołach* – rekomendacje dla nauczycieli i dyrektorów – na stronie Ministerstwa Edukacji i Nauki: <https://www.gov.pl/web/edukacja/nauka-zdalna> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Borkowski M., (2020), *40 nauczycieli opowiedziało o swoim największym błędzie w nauczaniu zdalnym* – artykuł na stronie Nauczyciele są ważni: <https://tiny.pl/77nlz> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Różański M., (2020), *Edukacja zdalna. Co z uczniami z autyzmem?* – artykuł na stronie Niepełnosprawni.pl, http://www.niepelnosprawni.pl/ledge/x/1053506?fbclid=IwAR2kYYe18QbQIt0yw5m-Z40WRckgw3FyGS0KuDPx_U6RwAqbO0ML1jst03k [dostęp dn. 8.01.2021].
- *O nierównościach cyfrowych i zdalnej edukacji – nie wszyscy korzystają tak samo (i w tym samym stopniu)* – wystąpienie dr. hab. Piotra Plichty w ramach e-konferencji edukacyjnej „Zdalne nauczanie a specjalne potrzeby edukacyjne” (22.04.2020), https://www.youtube.com/watch?v=NZ76RgrAaS8&feature=youtu.be&fbclid=IwAR1tmM7c_EL1TsmWGoIWxcHxPFpz_Gt5yIlf-ngHltUIISaHcVLI7r_V6U [dostęp dn. 8.01.2021].
- Godorowska J., (2020), *Pandemia lekcją empatii* – artykuł na stronie Migracje.CEO: <https://migracje.ceo.org.pl/content/pandemia-lekcja-empatii?fbclid=IwAR3sRjl8jKl9yto8AVKVT9FwTVeu6P-O0EdgbGnjtRjLuxWSAIMrQ9XUPb8> [dostęp dn. 8.01.2021].
- *Poradnik na Focha..., czyli jak radzić sobie w czasach epidemii. Specjalne potrzeby edukacyjne dzieci i młodzieży* – materiały na stronie Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, <https://tiny.pl/7rs7d> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Pyżalski J. (red. nauk.), (2020), *Edukacja w czasach pandemii*, Warszawa: Edu-akcja, https://zdalnie.edu-akcja.pl/?fbclid=IwAR09F4g1eXkfrkkkYDPs_jBPmMmKH02O9-NXxFEKlbUb7SLd1Zv87nognOs [online, dostęp dn. 7.01.2021].

- *Jak bezpiecznie prowadzić lekcje on-line? Poradnik dla nauczycieli i dyrektorów* – materiał na stronie Rzecznika Praw Obywatelskich: https://www.rpo.gov.pl/pl/content/jak-prowadzic-lekcje-online-poradnik-dla-nauczycieli-i-dyrektorow?fbclid=IwAR36oBz0IHVVwOFd8Ji4CHfNBv6RfNr_AmxUAZfNheqOwkaW_mqxOxnoGM [dostęp dn. 8.01.2021].
- *Lekcje (nie tylko) w sieci. O tym, co ważne w edukacji zdalnej* – wystąpienie Oktawii Gorzeńskiej w ramach e-konferencji „E-learning dla kadry zarządzającej oświatą” (9.04.2020):
https://www.youtube.com/watch?v=nURMP_Dc9ck&fbclid=IwAR1yOrkUYsW7cAMSuU1mt4X6ozbHsRr9sPa4zI7iOTvCEAD2FjoXBl_Xg1M [dostęp dn. 8.01.2021].
- *Edukacja zdalna (nie tylko) w czasach zarazy* – tekst na stronie Fundacji „Szkoła z Klasą”:
https://www.szkolazklasa.org.pl/edukacja-zdalna-nie-tylko-w-czasach-zarazy/?fbclid=IwAR3uzJpuAK_PnxBmgrBW41xr4PMDAhtJDacIZwkMKrIQCUQvm22DXpC4o-E [dostęp: 8.01.2021].
- Materiały na temat specjalnych potrzeb edukacyjnych na stronie projektu „Lekcje w sieci”: <https://lekcjewsieci.pl/category/specjalne-potrzeby-edukacyjne/> [dostęp: 8.01.2021].
- Informacje dotyczące społecznego projektu nauczycielskiego „Lekcje w sieci”:
<https://lekcjewsieci.pl/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Blog Specjalni.pl prowadzony przez Jolantę Majkowską i Zytę Czechowską poświęcony wykorzystaniu nowoczesnych technologii w kształceniu: <https://www.specjalni.pl/> [dostęp dn. 8.01.2021]
- Nagranie z webinarium „Edukacja zdalna na SPECjalne zamówienie” na blogu Centrum Edukacji Obywatelskiej:
<https://blog.ceo.org.pl/zapraszamy-na-webinarium-edukacja-zdalna-na-specjalne-zamowienie/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Nagranie z webinarium „SPE w nauczaniu zdalnym: Praca indywidualna i praca grupowa z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (z perspektywy pedagoga specjalnego)” prowadzonego przez Monikę Dąbkowską:
https://www.nowaera.pl/spotkania/spe-w-nauczaniu-zdalnym-1205?fbclid=IwAR0TL8kAtYulY9Km3GSEhqvERZAO-8_EWb_s3M9GhDsGgbQIO6y3VaToxQ4 [dostęp dn. 8.01.2021].

- Gutek A., (2020), *Zagubione dzieci, zestresowani rodzice, przestarzała szkoła – edukacja w pandemii. Nie dajmy się zwariować!* – wywiad z psycholożką Aleksandrą Piotrowską: https://zwierciadlo.pl/psychologia/nauka-przez-internet-jak-prowadzic-i-jak-ulatwic-dzieciom-nauczanie-online?fbclid=IwAR0bNgswTO-rwWHOC08-kzruwPnw-SAXC_7SKEW5kLiRjvDAuG_OhWHYw0c [online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Sterna D., (2020), *Spadek po koronie* – artykuł na stronie Edunews: <https://www.edunews.pl/nowoczesna-edukacja/e-learning/5067-spadek-po-koronie?fbclid=IwAR2CfKxou-H3Q8yKY0ZY0kQ105k0ySG8izE5K5pwxVedQpRcuOheZV8jFCM> [dostęp dn. 8.01.2021].

2.2.9. Moduł IX. Praca z dorosłymi

Charakterystyka założeń programu:

Transfer wiedzy na rzecz wzmocnienia przedszkoli/szkół ogólnodostępnych w zakresie edukacji włączającej wymaga wykorzystywania przez ekspertów SCWEW efektywnych metod pracy pedagogicznej z osobami dorosłymi – zarówno w formie indywidualnej, jak i zespołowej.

Ten moduł ma za zadanie wyposażyć ekspertów w wiedzę umożliwiającą dobieranie adekwatnych metod pracy do potrzeb przedszkoli/szkół ogólnodostępnych. a także wspierać w autorefleksji z wykorzystaniem konsultacji i superwizji koleżeńskich. Istotnym elementem jest także zapewnienie uczestnikom szkolenia narzędzi zapewniających im komfort pracy i możliwość realizowania zadań na wysokim poziomie.

Cel ogólny:

Nabycie przez uczestników kompetencji w zakresie poznania siebie, budowania relacji, w tym skutecznego komunikowania się i pracy z dorosłymi.

Cele szczegółowe

Po zakończeniu szkolenia uczestnik:

- posiada wiedzę i umiejętności w zakresie metod i technik samopoznania, radzenia sobie w sytuacjach trudnych;
- wie, jak budować bezpieczne i partnerskie relacje;
- zna zasady skutecznej komunikacji;
- zna metody nauczania-uczenia się człowieka dorosłego;
- zna podstawowe metody coachingowe i mentoringowe;
- ma podstawową wiedzę na temat superwizji;
- zna podstawowe zasady przekazywania informacji zwrotnej.

Treści modułu:

- Przykładowe metody i techniki poznawania siebie oraz radzenia sobie w sytuacjach trudnych.
- Zasady organizowania własnej pracy, zarządzania sobą w czasie i autorefleksji.
- Budowanie bezpiecznych i partnerskich relacji z uwzględnieniem skutecznej komunikacji interpersonalnej.
- Specyfika uczenia się człowieka dorosłego.

- Podstawy coachingu, mentoringu i superwizji.
- Zasady właściwego konstruowania i przekazywania informacji zwrotnej w pracy z dorosłymi.

Metody prowadzenia zajęć:

- wykłady;
- wykłady interaktywne;
- warsztaty prowadzone metodami aktywizującymi, z wykorzystaniem takich technik jak: rozmowy w kręgu, praca w grupach, symulacja, burza mózgów, dyskusja;
- pokaz;
- metoda sytuacyjna;
- inne – według potrzeb.

Środki i materiały:

- prezentacje multimedialne, materiały ksero, karty pracy;
- flipcharty, papier A4, pisaki, wideoprojektor (rzutnik), komputer, ekran;
- tablica interaktywna, mata edukacyjna, tablety.

Przebieg szkolenia:

Lp.	Tematyka zajęć	Liczba godzin dydaktycznych
I.	Warunki skutecznego komunikowania się w pracy z dorosłymi	3
II.	Specyfika uczenia się człowieka dorosłego	4
III.	Metodyka uczenia się człowieka dorosłego	4
IV.	Informacja zwrotna w pracy z dorosłymi	4
Razem		15

Materiały potrzebne od Wykonawcy:

1. Plakat: *Zasady skutecznej komunikacji*.
2. Plakat: *Nadawca i odbiorca informacji zwrotnej w kształceniu dorosłych*.

Przykładowe zasoby on-line do modułu IX:

- Grochowalska M., (2019), *Coaching, tutoring, mentoring – nowe formy edukacji i wspierania rozwoju dorosłych*, w: Gromadzka M. (red.), *Przestrzenie i miejsca edukacji dorosłych w Polsce*, Warszawa: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, s. 154–168, https://www.researchgate.net/publication/331231539_Coaching_tutoring_mentoring_-_nowe_formy_edukacji_i_wspierania_rozwoju_doroslych [online, dostęp dn. 8.01.2021].
- Grzymkowska A., (b.r.), *Coaching w pracy z zespołem nauczycieli*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=6422> [online, dostęp dn. 8.01.2021].
- *Andragogika, czyli jak uczyć dorosłych* – materiał na stronie Centrum Edukacji Obywatelskiej, https://aktywnaedukacja.ceo.org.pl/sites/aktywnaedukacja.ceo.org.pl/files/material_01_tresc_modulu_i.pdf [dostęp dn. 8.01.2021].
- Janiszewska A., (2019), *Zasady skutecznego uczenia dorosłych*, artykuł na stronie Edutorial.pl: <https://edutorial.pl/nauka/andragogika-poznaj-zasady-skutecznego-nauczania-doroslych/> [dostęp dn. 8.01.2021].
- Kazimierska I., Lachowicz I., Piotrowska L. (oprac.), (2014), *Metoda action learning*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, https://doskonaleniewsieci.pl/Upload/Artykuly/2_1/action_learning.pdf [online, dostęp: 8.01.2021].
- Kazimierska I., Lachowicz I., Piotrowska L. (2014), *Uczenie się dorosłych – cykl Kolba*, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, https://doskonaleniewsieci.pl/Upload/Artykuly/2_1/uczenie_sie_doroslych.pdf [dostęp dn. 8.01.2021].

2.3. Formularz ramowego scenariusza zajęć

Nazwa modułu:

Tematyka zajęć:

Czas trwania zajęć:

Cele zajęć:

Metody prowadzenia zajęć:

Środki i materiały:

Zasoby do wykorzystania:

Szczegółowy przebieg zajęć:

- Wprowadzenie
- Część zasadnicza
- Zakończenie

Forma ewaluacji zajęć:

Załączniki:

**OŚRODEK ROZWOJU EDUKACJI
ALEJE UJAZDOWSKIE 28
00-478 WARSZAWA
TEL. 22 345 37 00**

WWW.ORE.EDU.PL